

JEZYK POLSKI

SZCZEGÓŁOWE WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY W KLASIE 4:

a) ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej, które są potrzebne do dalszego kształcenia,
 - poziom umiejętności i wiadomości objętych wymaganiami edukacyjnymi uniemożliwia osiąganie celów polonistycznych,
 - nie potrafi rozwiązać problemów przedmiotowych o elementarnym stopniu trudności, nawet przy pomocy nauczyciela,
 - brak aktywności w dążeniu do zdobycia wiedzy i umiejętności wyklucza osiągnięcie nawet minimalnego postępu,

b) ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- czyta co najmniej 4 dłuższe teksty literackie, wybrane wspólnie przez nauczyciela i uczniów z listy przykładowych tekstów do omówienia w klasach IV-VIII lub spoza tej listy; dzieli się pierwszymi wrażeniami z przeczytanego tekstu,
- przedstawia się, formułuje krótką wypowiedź o swoich doświadczeniach i zainteresowaniach,
- nie formułuje samodzielnych wypowiedzi ustnych, lecz wymaga pomocy nauczyciela, pytań pomocniczych,
- wyraża swoje potrzeby, emocje i uczucia w sposób zrozumiały,
- podejmuje próbę zredagowania pracy pisemnej, jednak polecenie realizuje tylko częściowo,
- dostosowuje wypowiedź do odbiorcy oraz sytuacji oficjalnych i nieoficjalnych,
- recytuje fragment wiersza, jednak wymaga podpowiedzi nauczyciela, nie stosuje odpowiedniej intonacji, przestankowania, frazowania,
- określa dosłowne znaczenie elementów przeczytanego tekstu,
- wymienia elementy świata przedstawionego w utworze (bohaterów głównych, miejsca wydarzeń, czas wydarzeń, najważniejsze wydarzenia),
- opisuje postać, przedmiot,
- wskazuje rymy w wierszu,
- wymienia i definiuje najważniejsze środki poetyckie (porównanie, przenośnia, epitet),
- wymienia podstawowe różnice między powieścią i opowiadaniem,
- odróżnia tekst epicki od lirycznego,
- odróżnia elementy prawdopodobne/rzeczywiste od fikcji literackiej/fantastyki,
- rozpoznaje w wypowiedziach odmienne i nieodmienne części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik),
- odmienia rzeczownik i czasownik,
- w zdaniu wskazuje podmiot i orzeczenie jako główne części zdania,
- wskazuje różnicę między zdaniem i równoważnikiem zdania, zdaniem złożonym i pojedynczym,
- rozpoznaje typ wypowiedzenia ze względu na intencję wypowiedzi (pytające, rozkazujące, oznajmujące),
- stosuje podstawowe zasady ortograficzne i interpunkcyjne podczas sporządzania zapisów,
- porządkuje wyrazy zgodnie z kolejnością alfabetyczną, dzieli wyrazy na litery, sylaby, głoski,
- dokonuje odczytania tekstu poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny)

c) ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- czyta co najmniej 4 dłuższe teksty literackie, wybrane wspólnie przez nauczyciela i uczniów z listy przykładowych tekstów do omówienia w klasach IV-VIII lub spoza tej listy; dzieli się pierwszymi wrażeniami z przeczytanego tekstu, planuje proces czytania,
- wyraża swoje potrzeby, emocje i uczucia w sposób adekwatny do sytuacji i akceptowany społecznie,
- stosuje zasady grzeczności językowej,
- wymienia różnice między językiem literackim a językiem innych komunikatów, w tym języka potocznego,
- rozpoznaje i nazywa emocje własne i innych,
- opisuje postać, pogłębiając opis o elementy charakterystyki,
- cytuje odpowiednie fragmenty tekstu w celu argumentacji,
- formułuje krótką wypowiedź na temat fotografii, rysunku, obrazu, filmu, spektaklu teatralnego, sztuki audialnej czy audiowizualnej,
- recytuje wiersze i fragmenty prozy, z uwzględnieniem elementów frazowania, przestankowania,
- rozpoznaje w tekście środki stylistyczne, w tym przenośnię, epitet, uosobienie, ożywienie, zdrobnienie, zgrubienie, porównanie,
- rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź (wers, strofę),
- określa elementy świata przedstawionego i obrazy poetyckie, krótko je omawia,
- tworzy plan odtwórczy tekstu,
- odróżnia tekst literacki od naukowego i publicystycznego,
- rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworze oraz określa ich rolę,
- przyporządkowuje czytany tekst do określonego gatunku literackiego,
- opowiada o wydarzeniach na podstawie wskazanego tekstu,
- pisze krótką wypowiedź zawierającą element oceny, wyrażenia własnego zdania na wskazany temat,
- określa tematykę utworu,
- nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst,
- przekształca cudze teksty, w tym umiejętnie zadaje pytania do tekstu/odpowiada na pytania dotyczące treści tekstu,
- uczestniczy w rozmowie na zadany temat, podejmuje próbę sformułowania argumentów,
- zna zasady budowania akapitów,
- rozpoznaje podstawowe części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik),
- odróżnia bezosobowe formy czasownika od form osobowych,
- rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, czasownika,
- stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennej,
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki,
- nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie),
- stosuje wypowiedzenia z uwzględnieniem celu wypowiedzi,
- przekształca konstrukcje składniowe, np. zdanie w równoważnik zdania i odwrotnie,
- zna pojęcie synonimu, antonimu,
- wskazuje w tekście elementy języka reklamy,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (gest, mimika, postawa ciała),
- dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby zgodnie z poznanymi zasadami,

- rozpoznaje typy wypowiedzi: równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, zdanie złożone,
- wzbogaca słownictwo, korzystając ze słowników i innych źródeł informacji,

d) ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- czyta co najmniej 4 dłuższe teksty literackie, wybrane wspólnie przez nauczyciela i uczniów z listy przykładowych tekstów do omówienia w klasach IV-VIII lub spoza tej listy; dzieli się pierwszymi wrażeniami z przeczytanego tekstu, planuje proces czytania, potrafi wybrać tekst zgodnie z preferencjami i zainteresowaniami oraz uzasadnić swój wybór,
- uzupełnia niepełną wypowiedź,
- dostosowuje swoją wypowiedź do określonego adresata,
- w swojej wypowiedzi wykorzystuje pojęcia: komunikacja, nadawca, odbiorca, intencja wypowiedzi,
- słucha rozmówcy w sposób uważny i zaangażowany,
- charakteryzuje bohatera literackiego i podejmuje próbę porównania i oceny postępowania postaci, w tym w odniesieniu do własnych doświadczeń,
- wyjaśnia znaczenie terminów literackich, filmowych, teatralnych, z zakresu sztuk plastycznych, przewidzianych w podstawie programowej,
- wygłasza z pamięci tekst, rozumiejąc jego treść, z odpowiednią intonacją, stara się przestrzegać zasad dotyczących dykcji, akcentowania, przestankowania,
- określa typ narracji,
- rozpoznaje czytany tekst jako baśń, legendę, hymn, opowiadanie, powieść, wskazując podstawowe cechy gatunkowe,
- odnajduje w tekście wątek główny i wskazuje wątki poboczne,
- dostrzega typowe elementy języka tekstów nacechowanych emocjonalnie,
- redaguje krótki tekst reklamowy,
- dostosowuje zapis do formy wypowiedzi,
- buduje spójną, uporządkowaną wypowiedź o trójdzielnej kompozycji,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji, uzasadniając swe racje, umiejętnie dobiera słownictwo przy potwierdzaniu i zaprzeczaniu,
- zna i rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, onomatopoeję, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie i próbuje określić ich funkcję; określa oddziaływanie środków językowych i zabiegów artystycznych na wyobraźnię, przekonania, emocje oraz zmysły,
- wymienia elementy konstrukcyjne utworu, w tym tytuł, podtytuł, motto, rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym określa długość wersów, rolę refrenu,
- ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność,
- rozróżnia dialog od monologu i rozumie ich funkcję w utworze,
- charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach,
- rozpoznaje narrację pierwszoosobową,
- wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych,
- objaśnia znaczenia dosłowne i próbuje pod kierunkiem nauczyciela odczytać znaczenia przenośne w tekstach,
- określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi,
- wyraża i uzasadnia swoje stanowisko w rozmowie,
- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach,

- określa i odnosi do rzeczywistych sytuacji wrażenia, jakie wywołują w nim wypowiedzi oraz zabiegi służące wywołaniu reakcji odbiorcy, w tym rozśmieszenia, wzruszenia, przestraszenia,
- wskazuje wartości w utworze oraz wartości ważne dla bohatera,
- opisuje istotne dla siebie wartości,
- dzieli wyrazy na głoski, litery, sylaby zgodnie z poznanymi zasadami, pamięta o różnych funkcjach litery „i” podczas podziału na głoski,
- omawia krótko swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych
- dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny – np. rysunek, drama,
- rozpoznaje części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, przymek, spójnik, liczebnik),
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach,
- nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie) i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach,
- przekształca konstrukcje składniowe,
- rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu,
- rozpoznaje typy wypowiedzi: równoważnik zdania, zdanie pojedyncze, zdanie złożone,
- rozpoznaje synonimy, antonimy,
- rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące,
- identyfikuje tekst jako komunikat, określa sytuację komunikacyjną,
- buduje zdania poprawne pod względem logicznym i gramatycznym w mowie oraz piśmie,
- pisze poprawnie pod względem ortograficznym, stosuje reguły pisowni w praktyce, poprawnie używa znaków interpunkcyjnych,
- stosuje poprawne formy wyrazów odmienne w wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- dokonuje selekcji informacji,
- rozróżnia współczesne formy komunikatów, w tym e-mail, SMS i odpowiednio się nimi posługuje,
- wyjaśnia znaczenie wyrazów w kontekście, korzystając ze słowników i innych źródeł informacji,
- omawia swoje zaangażowanie w procesie uczenia się,

e) ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- czyta co najmniej 4 dłuższe teksty literackie, wybrane wspólnie przez nauczyciela i uczniów z listy przykładowych tekstów do omówienia w klasach IV-VIII lub spoza tej listy; dzieli się pierwszymi wrażeniami z przeczytanego tekstu, planuje proces czytania, potrafi wybrać tekst zgodnie z preferencjami i zainteresowaniami oraz uzasadnić swój wybór, rozwijając sprawczość i kształtując pozytywne nawyki czytelnicze,
- rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach, określa elementy świata przedstawionego i specyfikę fikcyjnych tekstów literackich, w tym realistycznych oraz fantastycznych, jako różnych sposobów wyrażania emocji i myśli,
- określa i porównuje perspektywy oraz intencje nadawców, tematykę i problematykę wypowiedzi jako różnych sposobów wyrażania postaw, intencji, emocji oraz myśli,
- wskazuje cechy gatunkowe utworu, rozpoznając też odmiany powieści i opowiadania,

- zna i rozpoznaje środki poetyckie wymienione w podstawie programowej oraz określa ich funkcję,
- identyfikuje wypowiedź zgodnie z funkcją,
- wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio,
- dostrzega relacje między częściami wypowiedzi,
- odróżnia informacje o faktach od opinii,
- wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny, dzieło filmowe i telewizyjne,
- wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją,
- świadomie i z uwagą odbiera teksty należące do różnych sztuk, przedstawia uzasadnioną propozycję odczytania różnych tekstów kultury,
- rozpoznaje typy wypowiedzi w tekście, rozumie ich funkcję i stosuje w praktyce językowej,
- wskazuje cechy języka mówionego i pisanego,
- w wypowiedzi wykorzystuje pojęcia intencja wypowiedzi oraz komunikat niewerbalny,
- rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w tekście, świadomie wykorzystuje wyrazy wieloznaczne do tworzenia własnych wypowiedzi,
- analizuje nacechowanie emocjonalne i stylistyczne wyrazów oraz związków wyrazowych,
- rozpoznaje związki frazeologiczne i objaśnia ich znaczenie,
- zna i stosuje zasady spójności semantycznej i formalnej tekstu,
- rozróżnia argumenty odnoszące się do logiki i faktów oraz odwołujące się do emocji,
- tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosuje odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny, rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi,
- stosuje w swoich wypowiedziach różne elementy leksykalne, w tym związki frazeologiczne,
- tworzy twórczy plan tekstu,
- próbuje samodzielnie redagować notatki w różnych formach,
- wygłasza z pamięci tekst z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz, rozumiejąc jego treść, z odpowiednią intonacją, przestrzega zasad dotyczących dykcji, akcentowania,
- rozpoznaje zdanie bezpodmiotowe,
- objaśnia funkcje pełnione w tekście przez znaki interpunkcyjne,
- wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach,
- korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach – z poszanowaniem praw autorskich, gromadzi informacje, selekcjonuje wiadomości,
- rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji,
- rozpoznaje, w jaki sposób przekazy, w tym reklamy, wpływają na zachowania i kluczowe decyzje życiowe,
- wykazuje się umiejętnością efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi, w tym do prezentowania efektów swojej pracy (np. podczas realizacji projektów),
- wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze,
- omawia funkcję w utworze narracji pierwszoosobowej,
- swobodnie wypowiada się w różnych sytuacjach z uwzględnieniem przejrzystości intencji, precyzją znaczeniową i adekwatnym do sytuacji nacechowaniem emocjonalnym,
- omawia motywy postępowania bohatera literackiego, wykorzystując odpowiednie fragmenty tekstu na potwierdzenie swoich racji,

- aktywnie uczestniczy w pracy grupowej, współpracuje z innymi w realizacji projektów edukacyjnych,
- prezentuje swoje stanowisko wobec uniwersalnych wartości,
- określa role, jakie odgrywa w różnych wspólnotach,
- ocenia swoje zaangażowanie w procesie uczenia się,

f) ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- w pełni opanował wiadomości i umiejętności zawarte w podstawie programowej,
- spełnia wymagania stanowiące efekt samodzielnej pracy, wynikające z indywidualnych zainteresowań, zapewniające pełne wykorzystanie informacji dodatkowych, wymagające zastosowania rozwiązań nietypowych,
- uzyskuje wysokie wyniki w konkursach przedmiotowych – wiedzy, recytatorskich, pięknego czytania itp.
- podejmuje różne działania o charakterze twórczym z wykorzystaniem języka i różnych form literackich, w tym lirycznych i narracyjnych, takich jak opowiadania o zróżnicowanej kompozycji, fabule, kreacji świata przedstawionego,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności,
- czyta ze zrozumieniem teksty kultury przewidziane w programie, potrafi analizować i interpretować je w sposób pogłębiony i wnikliwy, posługując się biegle terminologią z podstawy programowej,
- posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i piśmie,
- korzysta z różnych źródeł informacji do poszerzania własnej wiedzy i rozwijania zainteresowań,
- aktywnie uczestniczy w lekcjach,
- angażuje się w zadania dodatkowe,
- wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze (kreatywność) przy realizowaniu zadań problemowych, o charakterze złożonym,
- proponuje oryginalne rozwiązania różnych problemów i treści objętych podstawą programową,
- przejawia i zgłasza inicjatywy.

Uczniowie klas 4 zgodnie ze szczegółowymi wymaganiami zawartymi w podstawie programowej tworzą spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie odtwórcze, opis, charakterystyka, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, krótki tekst o charakterze argumentacyjnym. Wypowiedzi uczniów oceniane są zgodnie z kryteriami oceniania wypracowań uwzględnianymi przez CKE podczas egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego, w tym:

- realizacja tematu wypowiedzi/polecenia, zgodność z formą gatunkową,
- kompetencje literackie/kulturowe,
- kompozycja tekstu, uporządkowanie informacji, odpowiedni układ graficzny,
- styl wypowiedzi,

- warstwa językowa tekstu, w tym dobór słownictwa, stopień zróżnicowania składni,
- poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.

Zgodnie z założeniami modułu medialnego uczniowie klasy 4 znają również i stosują zasady higieny cyfrowej oraz opisują zagrożenia wynikające z korzystania z Internetu, w tym uzależnienia od ekranów, telefonów, gier, komputerów i konsekwencje przeładowania informacyjnego.